Numĕrul 35. Adaus la Numĕrul 187 al „Dreptăţii“ din 27 August (8 Septemvre) 1894. Anul I.

FOAIA DE DUMINECĂ

A ḌIARULUI „DREPTATEA“.

Editor: **Dr. Cornel Diaconovich.** | Redactor responsabil: **Dr. Valeriu Branisce.**

Lumea gendarilor.

Rară va fi in lume ţara acea, carea sĕ se laude că este liberală, constituţională şi luminată cum se laudă ocârmuitorii de la noi că ar fi ţara noastră şi in care totuş se fie aşa multe plângeri intemeiate contra gendarilor cum este tocmai in această ţară.

Ici colea vor fi poate că şi jalbe fără temeiu. Insĕ plângerile cu temeiu contra volniciilor gendarilor şi contra faptelor ce se sevĕrşesc deadreptul prin gendari sunt nespus de multe şi se sporesc din ḑi in ḑi.

Plângerile sunt foarte feliurite. Dară toate sună intr'acolo, că gendarii se mestecă aḑi deadreptul in toate trebile şi lucrările legali ale cetăţenilor, infrică oamenii şi ii restring in libertatea lor individuală. Şi gendarii o fac aceasta intr'o formă ingrozitoare, brutală, cu călcarea a ori şi căror consideraţiuni şi formalităţi; o fac simplu cu baioneta, cu puterea armei, cu tortura.

Casuri concrete s'au dovedit şi până acuma destule, insĕ fără resultatul dorit. Mai ales acolo unde n'a fost o protestare şi apĕrare energică, acolo bietul cetăţan nevinovat a remas batjocorit, infricat şi dripit.

Poporul preste tot se plânge amar contra volniciilor şi fără delegilor gendarilor. Jalbele sunt universale că-ci brutalităţile organelor baionetate, chemate altcum a susţinĕ ordinea publică, pacea internă şi a scutí societatea şi pe singuratici contra feliuriţilor criminali, apasă pe toţi de o potrivă aproape fără deosebire. Insĕ aşa de cu furiă şi cu dor ca cum se aruncă gendarii de un timp incoace in deosebi asupra poporului român şi cum se mestecă ei in cele mai cinstite şi mai legiuite mişcări şi lucrări ale Românilor, la ori ce ocasiune, in aşa mĕsură nu ştim se mai violenteze gendarii un alt popor.

Au fost timpuri cu: Lume haiducească.

Noi mai că am putea ḑice, că in ţinuturile ţĕrii locuite de cele trei milioane de Români aḑi este: Lumea gendarilor.

La adunările representanţei comunale, la organisarea antistiei, la alegere de notariu, la alegeri pentru comună, comitat, la rugă, la ori ce adunare sau sĕrbătoare bisericească sau şcolară culturală intre Români, gendari, mijue de gendari. Dar acolo unde ar trebuí se fie şi ar fi de lipsă se fie gendari şi pentru bietul poporul român, acolo rar sunt gendari, ci numai finanţi.

Adevĕrată lume de gendari. Doară nici sub cel mai crâncen absolutism nemţesc n'a fost lume mai gendărească in Ungaria ca acum.

De ce oare? Spre ce scop? Cu ce intenţiune oare?

Se arătăm prin unele din faptele cele mai nouĕ.

Gendarii la Chiseteu.

In 30 August n. a. c. privilegiatul fibirĕu al cercului Recaş şi-a pus in cap se stoarcă de la representanţa comunei româneşti Chiseteu hotărîrea şi invoirea de a se face acolo şcoală comunală. Satul intreg şi maioritatea representanţii comunale, Românii, cunoscĕnd povara şi primeşdia, pre cum şi netrebuinţa scoalei comunale nu vreau se implinească voia fibirĕului.

In urma urmelor ce face acest model de fibirĕu. Aduce o ceată de gendari armaţi in sat, la casa comunală, brutalisează pe neplecatul preot, alungă cu gendarii mulţimea de popor interesat şi ingrigit, sloboade gendarii asupra representanţilor, ei scot pe doi inşi din şedinţă şi ii deţin sub preteste mincinoase, răreşte şirul Românilor, doi ticăloşi şi vĕndĕtori de neam, cassariul Akos şi primariul substitut Dŏme se spărie şi votează cu străinii şi astfel se votează şcoala comunală, eară fibirĕul are obrazul a ḑice cu fală, că Chiseteul a vrut şi a votat şcoala comunală.

Cum se poate cualifica oare o astfel de procedere şi cârmuire? Mare mirare ar fi fost şi cine ar fi fost de vină dacă mulţimea iritată şi agitată astfel prin fibirĕul insuş l'ar fi luat la fugă pe cum nu i-ar fi plăcut, s'au l'ar fi tractat pe cum l'a mai omenit in Hodoş şi in alte locuri? Insĕ poporul nostru este cu legea in sîn.

Se pricepe că contra acestor călcări de legi strigătoare la ceriu s'a făcut protest şi arĕtare subscrise spre dovadă de comuna română intreagă.

N'am ḑis dară nici noi incă cuvĕntul din urmă.

Pe ministrul Hieronymi insĕ l'am intreba, că oare casul de la Chiseteu nu este forţă, nu insamnă oare a incerca maghiarisarea cu forţa, cu sila. Altă siluire noi nu cunoaştem, de cât numai incă tocarea in ḑiua mare.

Gendarii la Izvin.

După această ispravă nebună in Chiseteu fibireul a alergat la Izvin. Tertipul şi-a inchipuit că şi el este un feliu de Cesar se poată ḑice guvernului: Veni, vidi, vici şi intr'o singură ḑi se decreteze in tot cercul oblăduit de inţelepciunea sa bolnavă şcoala comunală şi se o pună la picioarele guvernului drept merit patriotic câştigat prin vrednicia şi hărnicia sa.

La Izvin dreptul şi cinstitul fibireu asemene a fost insocit de o ceată de gendari armaţi. A incercat tot cât a putut, dară paremi-se că oasele i-au fost mai scumpe de cât energia patriotică, că-ci de la o vreme a luat'o la sănĕtoasa scrişnind din dinţi. In Izvin n'a aflat străini şi n'a dat nici de fricoşi pĕcătoşi nici de trădători scârnavi.

Dar Christos insuş incă a fost de trei ori cercat...

Gendari la Parţa.

In comuna Parţa, cercul Timişorii, gendarii intră in casa fruntaşului econom Trailă Munteanu şi fără multe ceremonii il iau de scurt şi 'l pun la intrebări pentru colecta şi banii adunaţi pe seama monumentului lui Avram Iancu, viteazul prefect luptătoriu al Ardelenilor in 1848/49. După respunsurile curate primite, gendarii pun mâna pe listă, banii ii bagă in straiţă şi se duc. Muntean se plânge şi-şi caută dreptul la notariu, la primariu, la frundă şi iarbă şi nime nu ştie nimic şi nime nu vré se ştie de nimic. Aşa ni-a povestit păţitul insuş.

Nici in pădurea Bakonyului nu credem sĕ se intêmple astfel.

Mirare este numai, că gendarii armaţi n'au vrut se mai găsească şi altceva de dus de la nearmatul om cinstit şi cetăţan liber. Toate le-ar fi fost cu putinţă pe această cale.

Gendarii in Sân-Miclăuşul-mare.

Sâmbĕtă in 2 Septemvre n. a. când invĕţĕtorii au ajuns cu trenul la staţiunea căii ferate din Sân-Miclăuşul-mare ca se participe la adunarea reuniunii despărţĕmĕntului, invĕţĕtoriul din loc A. Minişianu a vrut se-i intimpine cu un: bine aţi venit sau cu o: bună ḑiua fraţilor. Insĕ n'a putut-o face, că-ci gendarii simplu l'au oprit şi i-au declarat că nu-i iertat lui se ḑică nici o vorbă de salutare.

Iară pe tinerii români ai orchestrei musicale i-au oprit de a se imbrăca in uniforma lor, ci dacă vréu se sufle se sufle numai desculţi şi imbrăcaţi cu ismene largi şi cu peptare negre cu bumbi mari de plumb şi pe cap cu pălăriă neagră rotundă.

Esplicare, scut, apĕrare nu s'a putut afla nicăiuri. Gendarii au oprit şi au poruncit şi cu atâta e destul.

Aceste sunt fapte concrete Domnule ministru. Astfel se administrează intre Românii din Ungaria.

Apoi nu-i aceasta lume de gendari?

Pentru urmări respundă aceia, cari intr'un stat costituţional şi liberal cu baionetele gendarilor umblă se facă dreptate. Noi insĕ protestăm in faţa lumii şi ne spălăm mânile, că-ci ulciorul numai pân atunci merge la fântână până se sparge.

Şi o stăpânire razimată numai pe baionete, este ca şi un ulcior de lut.

Voia şovinismului insĕ nu o vom implíní-o. Vom mai aştepta. Timpul nostru n'a sosit incă, ori şi cum şi ori şi cât suntem provocaţi de şovinismul desperat şi speculant.

Din legile ţerii.

Legea despre economia şi poliţia de câmp.

Capul VII.

Despre stirpirea animalelor şi plantelor stricăcioase şi despre scutirea animalelor folositoare.

(Continuare.)

§. 54. Dacă animalele sau plantele stricăcioase se sporesc pre vr'un hotar in aşa mĕsură in cât acele se pot stirpí numai prin puterea publică a municipiului, atunci aceasta se aduce pe calea sa la cunoştinţa ministrului de agricultură, care apoi face dispositiunile necesare.

§. 55. Cu invoirea autorităţii şi cu avisarea prealabilă a proprietariului, proprietariul de pădure este datoriu a suferí, ca proprietariul grădinei de pomi invecinată se poată nimicí omidele pe spesele sale proprii pe un teritoriu de 30 metri larg din pădure.

§. 56. Dacă prin transportul plantelor sau insectelor stricăcioase s'ar primeşduí vr'un ram de prasilă de plante, ministrul de agricultură are dreptul de a oprí sau de a mărginí circulaţiunea amintitelor plante, poame sau sĕmênţuri.

Despre filoxera şi despre scutirea contra ei dispun artic. de lege 15 din 1882 şi 17 din 1883.

§. 57. Nimicirea paserilor folositoare, luarea cuiburilor lor, pre cum şi vêndarea paserilor folositoare şi a ouĕlor lor este nepermisă fără licenţa autorităţii. Aceasta oprelnişte nu se refere şi la cuiburile de pe casele locuitorilor.

§. 58. Pentru estirparea sau scutirea altor animale sau plante stricăcioase sau folositoare, ministrul de agricultură este imputernicit a dispune pe calea ordinaţiunilor.

§. 59. Roiul de albine sburat, proprietariul are dreptul dacă porneşte numai de cât al căuta, se ceară ajutoriul autorităţii ca se-l poată căuta şi prinde pe teritoriul altuia. El este insĕ datoriu a rebonifica eventuala daună causată.

Dacă proprietariul roiului in timp de douĕ ḑile nu şi-a căutat şi nu şi-a prins roiul, roiul devine proprietatea aceluia, pe a cărui teritoriu s'a pus sau care l'a prins roiul după acele douĕ ḑile.

§. 60. Dacă in vr'o coşniţă a erupt vr'o boală lipicioasă, părţile inbolnăvite sunt numai de cât a se nimicí. Dacă aceasta nu s'ar intêmpla antistia comunală este datoare a dispune cele de lipsă pentru nimicirea lor.

(Va urma).

Cronică.

Despre intemniţaţii naţiunii. Dintr'o corespondenţă publicată in numĕrul mai nou al „G. Tr." estragem şi reproducem următoarele: Am intrat in inchisoarea de stat din Vaţ, improvisată anume pentru ai nostri; i-am aflat pre toţi in curte, parte se preumblau, parte şedeau pe bănci la umbra zidului; erau voioşi şi sănĕtoşi. Le face mare plăcere oaspeţii, dar nici acestia nu obosesc a-i cerceta; tot intr'una alergă Românii la Vaţ.

Toată ḑiua sunt impreună, seara insĕ fie-care in odaia sa, apoi lăcat pe uşe şi haiducul cu puşca in spate se preumblă toată noaptea prin ambit. Dl Patiţa ḑice, că „aşa se cade la domnii ce-i mari". Serviciul îl indeplinesc criminali, cari sunt pe la finitul osândei de inchisoare.

Statul le-au cumpĕrat acuma un nou edificiu in apropierea Dunării, şi cred, că in decursul lui Septemvre vor fi mutaţi in noua locuinţă. Câtă ingrigire din partea statului?! Apoi sĕ mai ḑică cine-va, că pentru noi nu spesează statul?!

Când am eşit de la ai nostri, ne durea inima, că nu-i putem lua cu noi; ni-au petrecut până la poartă, aci ne-am strins incă odată mânile, ca şi când am fi vechi cunoscuţi, de şi mai pe toţi atunci i-am vĕḑut prima dată; dar a descrie sincer, ceea ce am simţit atât când am petrecut impreună, pre cum şi la despărţire — nu se poate; cine vrea se ştie, meargă la Vaţ sĕ simţească.

Tot aşa sunt cercetaţi şi intemniţaţii din Seghedin. Deputaţiuni şi grupe intregi de ţereni şi inteligenţă, mulţi din Torontal, dară şi din alte comitate mai indepărtate ii cercetează aproape in fie-care ḑi. Doară ei sufer pentru noi toţi, pentru naţiunea toată.

Românii din Torontal. Adunarea despărţĕmêntului B. Comloşiu al reuniunii invĕţĕtorilor romani din diecesa Aradului, s'a ţinut in 2 şi 3 Septemvre n. in frumoasa comună Sân-Miclăuşul-mare. Şedinţele ţinute sub conducerea presidentului P. Miulescu protopresbiter şi I. Avramuţ vicepresident au decurs in ordine şi armonia, ceea ce este dovada cea mai limpede despre vrednicia invĕţĕtorilor. Vorbirea de salutare a vicariului protopopesc S. Petroviciu a fost un viu resunet a stării apĕsătoare, in care au şi aḑi se sufere cele aproape 5000 de Români de acolo jugul ierarchiei sêrbeşti.

Duminecă seara s'a ţinut in grădina ospĕtăriei „Vulturul negru" teatru, concert şi joc până târḑiu. La toate a fost multă lume românească de faţă. Mai imbucurătoriu a fost că poporul a luat cu mulţimea parte şi s'a interesat de toate.

Cu toate că gendarmii, slusbaşii, jidanii şi alte codiţe au lucrat din toate puterile contra, totuş această sĕrbătoare românească in Torontal a fost frumoasă şi spriginită de sute şi sute de Români verḑi ca stegiariul din Torontal. Veselia şi puterea de viaţă s'a arĕtat şi de astădată in chipul cel mai strălucit; eară solidaritatea naţională şi simpatia intre fraţii de un sânge s'a incheiat şi mai tare.

Chorul vocal şi orchestra instrumentală a tinerimei române au incântat pe toţi şi au dovedit din nou că Românul are talent şi voiă pentru tot ce-i bun şi frumos. Din toate aceste mult s'a făcut şi prin vrednicia Dlui invĕţătoriu Antoniu Minişianu.

Dee ceriul se putem des insemna asemeni fapte măreţe româneşti din lupta fraţilor nostri Români din Torontal şi se vedem odată liberi pe toţi cei de sub jugul bisericesc străin.

Catolicii lucră. Catolicii din protopopiatul Timişului au ţinut ḑilele trecute o conferinţă in Liebling. Ací s'au discutat şi primit toate hotărîrile congresului catolic ţinut mai inainte la Zsolna. S'a hotărît inceperea unei colecte pentru fundarea unei universităţi catolice cu numele Sfântului Stefan. S'au trimis apoi adrese de aderenţe şi recunoştinţă conducĕtorilor acţiunei catolice in contra proiectelor bisericeşti, a nume contelui Zichy

FOIŞOARA.

Paul Chinezu.

Din ḑori şi pân' la amiaḑă loveşte Turcul cu turbare...
Din ḑori şi pân' la amiaḑă Ştefan Batori ţine tare.
Infrânt la stênga este Ciucaş, spre Mureş Sasul e svêrlit,
La dreapta luptă greu Secuiul de Cândea dus neobosit;
Dar Aliberg şi Iza-Paşa şi Schenderbeg voind sĕ sfarme
Pe Ardeleni, s'avêntă aprigi şi darmă cal şi om şi arme;
Secuiul eată... şovăeşte... când româneasca călărime
De-odată iesă la iveală şi iute sare in desime,
Clipişi pe duşmani mi s'aruncă şi crud ucide tot şi frânge,
Câmpia-Pânei mi-o inneacă de cărnuri rupte şi de sânge.
In fruntea ei păşeşte Bator cu peptul tare ca de leu;
Morţiş purtând el groasa-i pală brăzdează in păgâni mereu.
Cu Schenderbeg mi se loveşte, şi cu o harnică isbire
De pe fugar îl şi restoarnă. Dar.... in rĕsboinica-i ciocnire
Răni patru Bator căpătase ş'acum el cade la pământ,
Şi copleşit de morţi murmură: „Ad pe Chinezu... Doamne sfânt!"
Abia grăí, când, sus pe dealuri spre miaḑă-ḑi se şi arată
Cu oastea-i groaznicul Chinezu, viteaz croit dintr'o bucată,
Cu ochiul ager ca de vultur, cu braţ vênjos, cu pept de-aramă,
Cu inimă română 'n peptul ce n'a ştiut in veci de teamă.
„Priviţi oşteni, voinicul strigă, cum moartea seceră pe fraţi . . .
„Secuiul pleacă, Sasul fuge . . . . In lănci pe Turc sĕ mi-l luaţi!"
Ca uraganul ce porneşte urlând din munte cătră vale,
Şi smulge, darmă, crapă, frânge copaci şi stânci potop sprĕvale,
Aşa Chinezu se aruncă, şi dârdâe sub el pămêntul,
Greu sună zalele pe dênsul, strĕpuns de lance-i ţipă vêntul,
Şi cade pe păgâni năvală cu spada cea ucigătoare,
Şi mi-'i dărîmă, şi-'i strĕpunge, şi calcă hoarda in picioare.
Şi vin viteji vestiţi in lume, urmaşi ai celor Saracini
Ce-au ingropat lângă mormêntul lui Christ nenumăraţi creştini,
Imi vin cu dor de vitejie in lănci cu Paul sĕ se lupte,
In ţĕrnă cad cu toţii insĕ cu scuturi şi cu zale rupte;
Şi vin Arabi cu tari damascuri pe cai cu coaspele de fer,
Dar Paul oasele le sfarmă cu-al spadei urieş mâner.
De-'i pere calul, el turteşte un Turc şi calul îi apucă;
De-'şi frânge pala, dă cu pumnul spărgênd un cap cum sparge-o nucă
Mereu pe leşuri Paul calcă, mereu de moarte se oşteşte,
Mereu la dreapta şi la stânga in hoardă moarte impărţeşte.
„Aman!" gem Turcii câţi in cale-i sunt puşi de vitreaga lor soartă,
Căci ca vîrtejul spaimă, groază Chinezu pretutindeni poartă.
Când eat' voinicul Iza-Paşa: „Găteşte-te de moarte câne!"
Răcneşte el, ear Paul strigă: „Sărit din fire-ţi eşti păgâne!"
Fugarilor dau pinteni aprigi şi se ciocnesc ca douĕ stânci,
Dar calul Turcului sĕ 'ndoae şi Iza cade jos pe brânci.
Chinezu stă şi mi-l aşteaptă.... Din nou pe şea păgânul şade
Şi-i ḑice Paul: „Noi Românii, nu dăm in duşmanul ce cade.
Sus pala!" Greu şi cu turbare iar luptătorii se izbesc,

Nândor și redacțiunei diariului „Magyar Állam".

Congresul studenților la Constanța. Despre programul congresului aflăm deocamdată că durează 4 dile de la 9—12 Septemvre v. Plecarea din București a studenților se va face in seara de 7 Septemvre prin Brăila, unde se vor intâlní cu colegii ieșeni, continuând apoi drumul prin Cerna-voda până la Constanța.

Catastrofa de la Mohács. Foile patriotice publică, că in 29 August n. s'au implinit 368 ani de când independența Ungariei și-a aflat mormêntul in bălțile de la Mohács sub nenorocitul rege Ludovic II. Intru amintirea acestei dile se vor ține in mai multe locuri părăstase solemne. Istoria ne invață că causa catastrofei infricoșate de la Mohács a fost neințelegerea mai marilor țerii și nespusele aversiuni ce domneau pe acel timp in țeara Ungariei, care era in conflict și cu Transilvania. E foarte bine pentru mulți patrioți orbiți de șovinism adi sě-și aducă bine a minte de acea di semnificativă și sě nu-și uite de causele neuitatei catastrofi. Numai adeverata libertate a popoarelor Ungariei o va puté scutí de o altă catostrofă ca cea de la Mohács.

Semnele timpului. La căpitanatul orășenesc al suburbiului Iosefinul Timișoarei s'au dat 1065 atestate de sărăcie părinților, cari le vor intrebuința la inscrierea copiilor la școală.

Prigonire in Bencecul-român. Din Bencecul-român, cercul pretorial Vinga, comitatul Timiș, ni-se impărtășește din loc competent, că vrednicul econom de acolo și totodată cassariu comunal Dimitrie Albu este prigonit din partea puternicilor cercului, pentru că este abonat la foi românești și pentru că le cetește cu zel și le dă cu drag și altor țerani sě le cetiască. Insě mult este el prigonit și pentru că a subscris intr'o colectă o sumuliță de bani pentru monumentul lui Avram Iancu, viteazul conducětoriu al Românilor din Ardeal in 1848/49. Dureros și vrednic de osândit este numai, că această prigonire netemeinică s'a pornit la denunciațiunile goale și ticăloase ale cantorului bisericesc Ion Arsulescu și a ortacilor sěi rěutăcioși.

Ostași maghiari conjurați. In foile patriotice cetim că foii cehe din Praga i-s'a depeșat din Viena știrea, că in suburbiul Neuhaus, au prins patru ostași maghiari, cari au vorbit, că se plănuește un atentat contra vieții unui membru al familiei domnitoare.

Sě fim băgători de seamă. Toate foile provoacă publicul sě fie cu bună băgare de seamă, că de un timp incoace circulează mai multe bancnote de câte 10 fl. falsificate și cari se dă cu socoteală că s'au pus in circulațiune din Mohács și Pécs, unde au descoperit mari bande organisate de falsificători de bani. Aici in Timișoara incă au dat de unele esemplare falsificate, cari sunt foarte seducătoriu imitate. Falsificatele se pot cunoaște pentru că sunt fabricate din hartie mai groasă și mai inchisă de cât cele adevěrate, eară in cuvêntul „Währung" litera a este fără cele două puncte deasupra tipărită. Sě fim dară băgători de seamă la primirea și darea bancnotelor de 10 fl.

Un antiste comunal ucis. Sub acest titlu cetim in foile din loc următoarele: Din Șipet ni-se scrie, că juratul comunal Ioan Tánczoș a primit de la antistiă porunca sě ingroape vaca lui Pevel Balcu din Șipet, care in urmarea imbulzirii cu alte vaci a cădut in fântână și s'a inecat. Neamurile păgubitului s'au opus la aceasta și au declarat, că nu lasă sě fie vaca ingropată, ci carnea o vor vinde-o. La aceasta juratul a recuirat putere brachială și a ingropat vaca. Păgubitul și neamurile sale s'au necăjit așa de tare asupra acestei fapte, in cât in 27 August noaptea au cercetat pe jurat in locuința sa. Ajunși acolo ei au vrut sě-'l toace in cap, insě intrevenirea gazdei casei i-a impedecat in esecutarea planului lor. Cealaltă di dimineața juratul a plecat la judecătoria cercuală reg. din Ciacova unde avea sě se infățișeze intr'un proces. In apropierea casei comunate Pavel Balku l'a lovit in cap cu un par și l'a doborât la pământ și a inceput apoi cu vêrful parului a-l impunge in pept și in foale sbierând: „Tu câne de ungur, pe cum tu ai tras pelea de pe vaca mea, așa-'ți voiu trage și eu pelea ta". E un fenomen estraordinar propriu și caracteristic, că dintre 30 plugari români, cari se uitau la această scenă groaznică, nici unul nu s'a amestecat și n'a sărit sě impedece implinirea acestei fapte, ci din contră se uitau incă bucurându-se la intreaga scenă dicênd: „nu-i nici o pagubă pentru acel câne de Ungur". Investigațiunea s'a dispus deja in causă. — Nu cunoaștem casul mai deaproape; insě ne temem că cupa lui Balku a fost prea plină de suferințe.

Epidemie intre galițe. In unele comune din Comitatul Caraș-Severin a erupt intre galițe un feliu de epidemiă, care nimicește di de di o mulțime de galițe. Simptoamele boalei sunt ca și la choleră. Animalul mai nainte viu și vesel, deodată se debălăzează, este apucat de sgârciuri groaznice și in puține minute pere intre convulsiuni vehemente.

Știri militare. Comisiunile micste insărcinate cu asentările posterioare sau superarbitrătoare se vor intruní in Caransebeș in 5 și 21 Septemvre n. și in Biserica-albă in 11 Septemvre n.

Case de vêndut. Casele de sub numerul 1084, 1085 și 1086, cari se află la loc de frunte in Sân-Miclăușul-mare, comitatul Torontal, și se potrivesc pentru ori ce intreprindere, sunt de vêndut din mână liberă in ori care moment. Informațiuni mai deameruntul in scris sau cu vorba se poate căpěta de la proprietariul insuș al acelor realități, Domnul Aron Martin in Sân-Miclăușul-mare.

Pentru biserica din Maiere. Au contribuit din Petrovoselo: Pavel Borca și Petru Murgu preoți câte 1 fl. Ioanichie Neagoe, Emilia Raț inveț., Teodor Anca invěț., Dragomir Popovici, W. Smederevatz, familia Teorescu, N. A. Ioanovici, Simeon Sicsan, Vasa M. Ioanovici și Sopka Epics câte 50 cr. Svetozar Iovan, Timodian și Andrei Davitovici câte 20 cr.

Din Iezvin: Nicolae Bosioc 1 fl. Georgie Piglea 30 cr. Nicolau Darabanț, Alesandru Vuia, Nicolae Mandris, Efta Racariu și Ioan Mateica câte 20 cr. Timotei Petrișor, Persida Vuia, Ioan Peptenariu, Lazar Novacu, Dimitrie Cherlia, Nicolau Stoia, Iosif Sugariu, Lazar Ursu, Nicolae Cacina, Achim Stingaciu, Eva Morariu și Catalina Cina câte 10 cr. Petru Jura 4 cr. N. N. 1 cr.

Din Bocșa-rom.: Biserica rom. 2 fl.

Cât zalele de fer și sîrmă pe-ale lor trupuri că plesnesc.
In scări Chinezu se ridică, in loc fugaru-și resucește.
Ca un gigant inaltă pala, pe Iza ca un șoim ochește,
Și drept mi-l tae, drept in două, din creștet până jos in șea . . .
Turcimea sta imărmurită... și ochilor nici își credea
In două jumětăți cum Pașa se rostogoale de pe cal...
Din spaimă-i hoarda se trezește și 'n goană iute dă năval,
Și fuge... fuge di și noapte, și fuge hoarda ingrozită
De cea vedenie de moarte, până 'n Turcia prigonită.

—

„Intindeți, fraților, o masă — se cade astădi sě ciocnim,
„Cu cupa și lancea 'n mână lui Dumnedeu se mulțămim!"
Grăește harnicul Chinezu, și lungă masă se intinde
Pe trupuri de păgâni, cădute, cât larga vale mi-o cuprinde.
Și beau oștenii până seara pre cum a bea pricep oștenii;
Ciocnesc frățește intre dênșii cei din Ardeal și Bănățenii.
Atunci Chinezu Bănățeanu cel bun viteaz cu pept de-aramă,
Cu inimă română 'n peptul ce n'a știut in veci de teamă,
Se scoală eată de la masă, și drept și cu intrege minți,
Pe-un Turc mi-l ia la subțioară, pe altu 'n spate, altu 'n dinți
Și la cântarea ostășească, in danț lung masa ocolește —
Apoi când leșurile-aruncă, el Ardelenilor grăește:
„De s'ar cunoaște toți Românii și-ar fi un suflet și-o simțire,
„In veci ar sta atuncea neamul... și-ar pune lumea in uimire!"

—

Așa luptau puternic frații cei din Ardeal și Bănăție
La anul șepte-deci și nouă și patru sute și o mie.

Ioan Nenițescu.

Chitul și Balena.

(Incheiarea.)

Mai bine 'l prinqi cu — undița. Ai rîde! Dar' — undiță sě fie, puternică, neapărat legată de un lanț de fier. De nutreț atrăgětor sě-i puni in undiță un pește, o bucată de slănină (clisă) la nevoe chiar și un golomoz de câlți, căci lighioana Mărei cu vehemență tot imbucă, ce-i pică preste bord. Și 'ndată-ce o a inghițit sě se și țină cei-ce l'au inșelat, căci chitul ca turbat se invěrtește in lanț mai repede ca fusul cel mai sprinten in mâna Româncuței! Atunci smâncindu-se cu lanț cu tot și undița in foale adese se cam duce!

Cu luntre mai merunte nici că te poți apropia de chiți mai mari, căci cu puterea lor aruncă tot și luntrea ca și oameni in aer peste cap!

In August anul 1869 s'a prins in Fiume un chit de mărime estraordinară, sub imprejurări, cari servesc de invederat esemplu pentru infocata foame și 'mpetuositate a acestui monstru.

Chitul urmărea pe un pește „Tun" cu atâta vehemență in cât aproape de ripa Mărei valul apei, carele 'l purtase, storcêndu-se inderet, chitul remase in gârlă, și fu ucis. Lungimea lui făcea 22', periferia 10', diametrul gurei deschise $2^1/_2$' urme; ear dinții lui cei dinainte erau lungi de 2'' policari.

Greutatea intestinelor singure făcea la 10 măji. In foale s'au găsit un nasture (bumb) de la habitul unui biet marinar de la Fregata „Radetzky" și altceva nimic! Se vede deci că groaznica ei foame i-a dat de cap acestei bestie.

Un martor ocular scrise p'aceea vreme in stil vioi și popular pre cum urmează:

„La Fiume au prius un chit și-l transportară la Trieste, unde pentru 30 de cr. il poți vedea in teatrul Mauronne. Chitul e de trei ori mai lung de cât mi-e patul. Telfinele-i sunt scoase, ficatul i-a fost greu de mai multe măji.

Demetriu Pruneş, Ioan Popovici iun. şi Damaschin Gruescu câte 1 fl. Const. Tina, Simeon Oance, Trifu Zeba, Ignatie Pincosdi, Petru Verdeu, Ioan Popovici sen., Petru Pervu, Nicolae Arghir, Const. Ciula, Petru Ciula, Costa Zebuc, Petru Jura, Ioan Sperniac, Const. Strizil şi Elisaveta Pruneş câte 50 cr. Alexiu Popescu 30 cr. Isain Oance, Nicolae Gaşpar şi Ioan Iofan câte 20 cr. Const. Ciula 10 cr.

Din Moldova-nouă: Traian Opria 1 fl. Vasilie Murgu, Pavel Liuba, Nicolae Balia, Dimitrie Balia, George Stoianovici, A. Petrovici şi Parascheva Savu câte 50 cr. Th. Popescu şi Stefan Pava câte 30 cr.

Din Simand: Augustin Beleş şi Masimilian Leucuţia preoţi câte 1 fl. Pavel Stana inv. 50 cr. Ioan Volentir inv. 35 cr.

Din Orastia: Dr A. Tincu, Aurel P. Barcianu şi Dr. Moldovan câte 1 fl. Petco 50 cr. Andrescu 30 cr. N. N. 30 cr. N. N. 20 cr.

Jertfele beţiei, negrigii şi nepriceperii.

Focuri mari. In ḑilele aceste am primit ştiri din mai multe comune unde focul a nimicit averile bieţilor oameni pricinuind daune de sute şi mii de floreni şi pe mulţi făcând se ajungă chiar şi la sapă de lemn. Astfel de ştiri despre focuri mari au venit din mai multe comune locuite şi de Români din comitatul Timiş, Caraş-Severin, Torontal, Arad, Biharia şi din numĕroase locuri din Ardeal. Este dureros, că in cele mai multe locuri focul s'a iscat din negrige şi din nebăgare de seama; parte din lulă sau din cenuşa focului, parte din aprinjoare sau din mucuri de ţigarete ardĕnde lăpădate. Cei mai mulţi nenorociţi nici n'au fost asecuraţi contra focului. Dauna causată in ţară prin astfel de focuri intr'un singur an se urcă la milioane de floreni perduţi pentru totdeuna. Mai multă grige ne trebue dară!

Felurimi.

Cei mai bogaţi proprietari de pămĕnt ai Ungariei. Intre proprietarii de pămĕnt din ţeara ungurească, cel mai bogat este insu-şi statul maghiar, care are 2.816,418 jugĕre catastrale de pămĕnt; va sĕ ḑică cam a ḑecea parte din intreg teritoriul cultivat este al statului. Dintre proprietarii privaţi, prinţul Nicolae Eszterházy ocupă locul prim, el are 421,053 jugĕre. Dintre conţi cel mai bogat este contele Ervin Schönborn cu 226,921 jugĕre; după el vine contele Festetich Tasziló cu 136,541 jugĕre; dintre societăţile pe acţiuni, calea ferată a statului austro-ungar are 225,159 jugĕre; urmează in locul al cincilea prinţul Filip Coburg cu vre-o 214,538 jugĕre. Cel mai bogat archiduce este Albrecht, care are 155,731 jugĕre de pămĕnt, pe când familia domnitoare nu are in Ungaria, de cât 86,912; archiducele Iosif are numai 57,039 jugĕre. (Fondul religionar, pe care-'l administrează ministrul de culte, e de 3-ori mai mare). Dintre proprietăţile eclesiastice, cea mai mare este a episcopului maghiar rom.-cat. din Oradea-mare, care are 189,934 jugĕre; urmează după aceasta proprietatea episcopiei române gr. cat. din Oradea-mare cu 130,898 jugĕre, pe când domeniul metropolitan din Calocea este numai de 53,143. Dintre capitluri, cel mai bogat este capitlul din Agria, care are 91,702 jugĕre. (Primatele are numai cu 1000 de jugĕre mai mult.) Dintre Jidani, cel mai mare proprietar este baronul Schossberger Zsigmond cu 25,127 jugĕre; după el vin baronii Popper Armin şi Berthold cu câte 23,900 jugĕre.

In total, proprietăţile din Ungaria se impart după mărime astfel: 46 de proprietari au mai bine de câte 50,000 jugĕre; 31 câte 30—50,000; 54 câte 20—30,000; 151 câte 10—20,000; 266 câte 5—10,000; 1655 câte 1—5000, ear 981 proprietari au de la 750 până la 1000 jugĕre. In intreagă Ungaria se află aşa-dară numai 3192 de proprietari mari.

Sexul ouĕlor. Dr. Brasseur Laffere a descoperit mijlocul cum se poate şti inainte de clocire dacă dintr'un ou va eşi cocoş sau găină. Ca sĕ cunoaştem trebue sĕ aşeḑăm oul intre ochi şi lumină şi sĕ ne uităm printr'ênsul; dacă bulba de aer care se zăreşte, se găseşte tocmai in centrul gălbenuşului, atunci este un indiciu aproape sigur că trebue sĕ producă cocoş; dacă ea este puţin la o parte, oul dă o găină. Afară de aceasta spre a augmenta şansele de a obţinĕ cocoşi se va face bine de a alege ouĕle cu o formă mai lunguiaţă.

Economiă.

Frunzişul ca nutreţ de iernat. In urma secetei cumplite, care şi astăḑi bântue pe alocurea, mulţimea covĕrşitoare a economilor nostri e ameninţată de o grea pacoste: lipsa de nutreţ. Câţi nu vor fi nevoiţi se vĕndă din vite, neavĕnd cu ce se le ierneze! Sunt earăşi mulţi alţii, care nu se indură a le vinde, fie că sunt bune de prăsilă sau prea ieftine, fie că nu li-ar rĕmânĕ cu ce sĕ muncească pămĕntul şi se intimpine trebuinţele casnice mai neapĕrate. Şi unii şi alţii privesc cu groază la ceeace-i aşteaptă de cu primăvară, când lucru hotărît, se va scumpi nutreţul de Doamne apĕră.

Este prin urmare intemeiată stăruinţa, cu care economii prevĕḑĕtori se silesc aşa ḑicĕnd pe intrecute a spori cătăţimea nutreţului in chip şi feluri. Cetitorii nostri nu s'ar putĕ tocmai jelui ca-şi-când nu le-am fi indegetat căi şi mijloace fel şi fel in ale prăsirii de nutreţuri spornice şi bune.

Şi de astă-dată a bună seamă că nu strică sĕ atragem din nou luarea aminte asupra unui nutreţ foarte spornic şi ieftin. Astfel putem numí frunzişul care, uscat fiind la timpul seu, prieşte vitelor destul de bine, mai ales in amestec cu fĕn, napi (sfecle), trifoiu şi alte nutreţuri. In ţerile luminate şi cu deosebire in Francia se intrebuinţează sumetenie de frunziş ca nutreţ preste iarnă. Indatinate sunt mai ales frunzele de alun cum şi ale viţei de viie. Aproape tot aşa priincioase sunt frunzele de plop, frasin, ulm, răchită şi salcă (salcie).

Frunzele menite pentru nutreţ ar trebui strinse prin August şi Septemvre, fireşte pe timp cald şi uscat. Ele se aştern pe aria şurii in grosime de numai 20 centimetri şi se scormonesc de câteva-ori, nu cumva sĕ treacă in mucezire. După 4—5 ḑile sunt uscate de ajuns spre a le putea clădí.

Frunzele se pot da vitelor aşa uscate cum sunt. Este insĕ negreşit mai bine sĕ le punem 24 oare la inmuiat printre napi mĕ-

---

Gura-i deschisă şi sprijinită prin un băţ e atât de mare, că m'aş putea vîrî intr'ênsa.

Dinţii îi sunt ca vĕrful cuţitului de cuină şi atât de mari ca degetu-mi cel mare. Mai multe şiruri de dinţi ca nişte baterii stau aşeḑate una după alta. Aripile innotătoare laterale sunt aşa de groase ca scândura mesei, şi atât de lungi ca umbrela mea cea mare; ear aripa de pe spinare numai jumĕtate p'atât. Aripa de coadă îi stă vertical in forma semilunei.

Burta (foalele) i-e cu mult mai mare ca a unui bou, devine insĕ chitul la sfêrşitul coadei subţire, ca piciorul meu.

E de mirare, cum l'au prins.

Ajunse chitul intr'o apă, carea, bine că incă tot era afundă, pe cât dulapul (coastenul) nostru e de inalt, carea insĕ pentru el totuş era prea mică, de-l impedeca la 'nnot. Şi aci mi ţi-l atăcară pescarii naibei intâiu cu o secure, şi apoi cu bâte (boate). Securea i-o impinseră in gură, dar ce-i era securea in gură?! Apoi îi mai impinseră in gură un bolovan, şi p'acest bolovan îl *ciomăgiră cu bâtele* pe gât in jos. Totodată ne*incetat îl imblătiră* şi preste cap şi preste nas.

Atât de crunt se svĕrcolea şi-şi bătea coada chitul de fundul mărei, in cât petrele săreau cât casa de sub el dea-supra apei!

Şi tot astfel ţinù lupta 9 oare pân ce-l repuseră.

Pescarii îşi vêndură prada cu 500 fl unui Triestin, carele acù îşi va scoate bine preţul cu belşug.

Greutatea acestui chit se pune cam la 5500 punţi, ce insĕ-mi pare a fi cam mult; dar greu ca trei boi graşi e negreşit". —

Astfel omul nostru.

Carnea chitului nu se mănâncă, de cât esceptional; dar din ficat se scoate uleiu de peşte (untură de peşte, Thran).

Aripile lui innotătoare se intrebuinţează in India spre poleirea şi ascuţirea de unelte de metal.

Acesta-i chitul, peşte-câne sau rechinul, cum voim se-i ḑicem.

Şi tocmai pe când scriu aceste rĕnduri, sĕ dă alarmă prin Fiume, că s'au vĕḑut drept Moschienizze (coasta istriană) intrând in sinul Quarnero nişte chiţi gligani cu puii lor: „Bagnanti all' erta!“ Ai grije scăldător! — Nimeni nu se mai scaldă 'n liber!

Am isprăvit cu chitul, —

Sĕ vedem acum cine-i balena?

Balena (Balaena mysticetus) nemţeşte Walfisch, franceseşte baleine, ital. balena, spaniol. ballena, nici nu se ţine de corpul vieţuitoarelor mai inferioare ca bună-oară chitul, ci aparţine clasei mai inalte a animalelor celor lăptătoare sau sugĕtoare, cu toate că-i neam prost de tot. Dar se intêmplă asta şi intre oameni!

Balena e un animal diform, urît. Capu-i colosal face a treia parte din trupul ei intreg. Lungimea gurei face 16'—20' urme ear lăţimea 10'—12' urme: loc de-ajuns pentru un caic (luntriţă) cu oameni cu tot. Cu toate astea gâtlegiul i-e atât de ângust, in cât balena nu om, dar nici măcar purcel nu poate inghiţí.

Limba 'n gură-i vastă, uleioasă moale, de te cufundi in ea, ca intr'un pat cu fulgi.

Biblia maghiară din partea ei susţine, că balena (Cethal) l'a inghiţit şi agraţiat pe Iona. Dar n'are drept!

Ar fi putut, nu-i vorbă, uşor intra moş Iona intr'astă gură ca o şură şi, fără temere de-a fi inghiţit, se leneví pe patul moale şi ear ieşí voinic şi teafer, dar asta n'ar fi fost minune! Minune a fost, că Iona a scăpat din gura chitului! Că „chitul“ biblic ar fi fost balenă deci e eschis şi chiar din pricina, că in ţeara lui moş Iona balene nu-s şi nici n'au fost nici când, cum vom vedea la vale.

Trupul balenei e pe deplin rotund, şi nu-i visibil despărţit prin gât de cap. Ea poartă la pept aripi innotătoare lungi de 7'—9' urme şi late 4'—5' urme, ear la coadă alta colorală, lungă

nunţiţi, adaugênd apoi fên, trifoiu sau măzăriche.

O purcedere mult mai indemânatică este agonisirea şi uscarea frunzelor cu mlădiţe şi ramuri cu tot, care se cioantă cu toporul şi apoi se leagă in snopi nu tocmai mari. Acestia se pun undeva la umbră ca sĕ se uşte in timp de 6—8 ḑile. Snopii uscaţi se păstrează sub coperiş, in clăi (girezi) sau şi mai bine intr'o groapă acoperită cu paie, asemenea cartofilor (crumpenelor, baraboilor, picioicilor).

Frunzele ce se scutură ele de ele in ajunul iernii, s'au dovedit a fi mai pieloase şi mai puţin nutritoare de cât frunzele agonisite prin August şi Septemvrie. —

Preţul porumbului sau al cucuruzului s'a urcat in chip simţitoriu in America. Bursa de cereale din New-York anunţă preţul de 62 cent. de buschel, pe când cu o lună mai nainte ea nota 47 cents. Preţul s'a ridicat şi la Viena in cele două din urmă sĕptĕmâni de la 4 fl. 86 la 5 fl. 90. Causa acestei urcări a preţului este starea rea a porumbului. In Ungaria, România şi Sêrbia recolta porumbului e slabă, in America de nord au căḑut asemenea speranţele unei recolte, ce s'ar apropia intru câtva de o recoltă mijlocia. Depositele de porumb in America sunt neinsemnate in raport cu depositele, ce au esistat anul trecut pe aceasta vreme. —

Esportul român de vite in Austro-Ungaria. Ministeriul agriculturei şi comerciului aduce prin „Monitor“ la cunoştinţa celor interesaţi, că potrivit instrucţiunilor publicate in „Monitorul oficial“ nrl 92 din 27 Iuliu a. c., relative la esecutarea in Ungaria a mĕsurilor sanitare veterinare luate de guvernul ungar cu privire la vitele destinate a fi esportate acolo pe basa convenţiunei incheiată cu Austro-Ungaria, esportatorii de vite vor trebuí sĕ ingrijească ca in documentele ce, conform acelor instrucţiuni, trebuesc sĕ insoţiască vitele la esportarea lor in Ungaria, sĕ se arate că acele vite provin din regiuni indemne (intr'o periferie de 30 kilometri), unde au stat cel puţin 30 ḑile, şi că ele au fost transportate la fruntărie pe un drum asemenea indemn (art. 2 din ḑisa ordonanţă); traducţiunea acelor acte sĕ fie bine făcută in limba ungară şi certificate, pentru conformitate cu originalul, de către o autoritate sau vre un funcţionar. Când aceste instrucţiuni nu vor fi observate, guvernul ungar refuză importarea vitelor din România pe teritoriul sĕu. —

Esecutarea legii despre economia de câmp. Proiectul de indreptariu referitoriu la esecutarea articolului de lege XII din 1894 despre economia de câmp şi despre poliţia campestră s'a redactat deja de mult in ministeriul de agricultură. Secretariul de stat a dispus acum, ca acest proiect sĕ se pertracteze prealabil nu numai la ministeriile interesate, ci sĕ fie obiect de discusiune şi din partea competenţilor funcţionari administrativi. Din acest motiv proiectul s'a distribuit mai multor bărbaţi specialişti in ale administraţiunei spre opinare şi apreciare. Anume s'a distribuit mai multor comiţi supremi, vicecomiţi şi protopretori. Obiecţionările acestora se vor pertracta intr'o şedinţă specială sub presidiul secretariului de stat. — Aceasta-i tot numai masa verde, Domnule ministru. Aceasta nu-i deajuns. —

Regularea averii comunale in graniţă. In puţine locuri din ţeară vor fi referinţele de posesiune comunală aşa complicate, ca in fostul confiniu militar. Acuma cetim, că comunele posed insemnate complecsuri de păşunat, din cari insĕ mai mult ca jumĕtate ar fi ocupate fără drept din partea proprietarilor privaţi. Inceputul regulării acestor referinţe l'a făcut oraşul Caransebeş şi contractul, incheiat intre magistratul oraşului şi intre ingineriul despre mĕsurarea păşunatului, este deja aprobat din partea comitatului. Referitoriu la celelalte comune se ḑice, că cu inceperea anului 1895 comitatul va dispune mĕsurarea pe cale coercitivă şi pe spesele respectivelor comune, dacă ele nu fac de voiă bună acele lucrări prin bărbaţi de specialitate, pe basa contractelor aprobate de către comitat, şi nu vor incepe lucrările incă in toamna aceasta. —

Cum s'ar putea ierna strugurii? Se aleg cei mai frumoşi struguri, se curăţă de toate boanele (boabele, bobiţele) mucede şi vătĕmate, apoi se afumă cu „benzină“ unul câte unul. In scopul de a impedeca rĕsbaterea aerului, luminii şi prafului (pulberei), ei se pun intr'un dulap (scrin) aşeḑêndu-i pe scânduri (poliţe) la o mică depărtare, printre foi subţirele de cucuruz, tăriţe (făină) de lemn sau paie tăiate mĕrunt.

In dulapuri bine astupate, strugurii tractaţi astfel se ţin până la capĕtul iernii. —

Higienă.

Falsificarea bĕuturilor alcoolice.

Falsificarea vinurilor şi a tuturor produselor alimentare trebue sĕ preocupe atât pe guvern cât pe societăţi şi pe particulari. Un vin cu saharină şi cu acid salicilic este un vin artificial, nu este curat, prin urmare este falsificat; trebue combătut şi ca neigienic şi ca concurent nelegal. Vinul salicilat turbură organismul el este neigienic. Legea Ungariei, legea Elveţiei şi legea Griffe şi Brousse din Francia, consideră vinuri falsificate produsele cari nu provin din fermentarea mustului de struguri proaspeţi, şi ori-ce adăogire de acide in vinuri constitue o falsificare.

Cestiunea in sine presintă o gravitate mare, in cât nu ne putem oprí sĕ afirmăm că dacă lucrurile se vor continua tot astfel, de sigur că in câţi-va ani reputaţiunea corectitudinei in prepararea şi conservarea vinurilor noastre va fi adânc sdruncinată.

Pe lângă vinuri, surogate, etc., rachiurile sunt un câmp vast de sploatare pentru falsificatori.

De vre-o câţi-va ani incoace, observăm că comerciul ulciurilor esenţele chimice, pre cum şi acela al ingredientelor dregerea vinurilor, se face pe o scară intinsă şi primejdioasă la ţară şi mai cu seamă in timpul culesului.

Nu ne vom ocupa de calităţile puţin hygienice ale celor dintâiu nici de caracterele vatĕmătoare a celor de al doilea, dar credem util a semnala oare-cari observaţiuni cari ne pot interesa in momentele de faţă.

Cârciumele şi hanurile incepênd de la cel mai mic têrguleţ şi până in capitale de judeţe chiar, fac oficiul unui laborator intins de farmacie, unde sticluţele şi tinichelele cu tot felul de uleiuri şi etheruri sunt expuse vederei publicului (pe d'asupra nafturilor din

---

de 5'—6' urme, şi de 18' pân' la 26' urme lată, — o vestă şi o cârmă asta, a cărei suprafaţă face aproape 200□' urme pătrate. Apoi mai are in creşcet, de-o parte şi de alta, câte o gaură, prin care aruncă apa 'n sus in raḑe straşnice de câte 40 de urme inălţime. Ochii balenei nu-s mai mari ca ochii boului. Urechile îi sunt atât de ânguste, in cât d'abea-ţi cuprinde degetul cel mic. Mai are apoi balena sub falca cea de jos nişte musteţe „cam 316—350 la numĕr, unele lungi de câte 15' urme şi groase de tot atâţia policari (ţoli“).

Lungimea totală a balenei celei adulte e de 50—60' de urme.

Coloarea ei in genere pe spăte e negrie, pe foale alburie, dar sunt şi balene pe spate negre, ear pe foale albe; apoi mai sunt pestriţe, petate şi cu totul albe.

Patria balenei sunt Mările cele mai de meaḑănoapte şi coastele mai nordice ale Europei, Asiei şi Americei, — pe unde Iona n'a âmblat!

Celebrul călĕtor Scoresby ḑice: „cât de greoaie e balena, dar mişcările-i sunt rapeḑi şi uşoare.

Balena harpunată porneşte cu o iuţeală 'n fugă, in cât, cu vehemenţă dând de fundul Mărei, adese 'şi sparge falca“.

Ear renumitul Pöppig declară: Dacă ar avea balena minte amĕsurat puterei şi mărimei sale, atuncia nu numai că nici o luntre, dar din cele mai mari corăbii (năi) nici una n'ar putea resiste loviturilor acestui colos, şi-ar fi balena intr'adevĕr unicul şi adevĕratul „Domnitor al Mărilor!“

Balena se nutreşte numai din animale moi şi vermi de Mare şi peşti mai meruntei, căci ce-i mai tare sau mai mărişor — cum ştim — nu poate inghiţí.

Balena-muiere naşte câte un singur pui, şi şi gemeni câte odată, dar foarte rar. Din astă pricină şi stă cam sĕ se stêngă.

Puiul de balenă chiar la naştere-i deja un respectabil dobitoc, lung de 10'—14' urme şi de mărimea şi greutatea corespunḑĕtoare. Puii cresc nespus de iute. Pân' ce sug incă la ţîţă ajung deja la o lungime de 20' de urme, grosime de 15' urme, şi greutate de 5 tonne sau 11.200 de punţi.

Dacă balena-i proastă, pe cât chitu-i de isteţ, apoi ea are şi-o virtute şi adecă: e escelentă mamă!

Pe pui, prostoi şi el, ce nu ştie de frică, îl prind uşor de tot şi mai ales cu scopul spre a-i atrage mama. Vĕḑêndu-şi puiul vulnerat balena vine infuriată năpraznică şi oarbă năpădeşte luându-şi puişorul intre aripi, şi, aperându-l voiniceşte, adese se jertfeşte pentru el.

Balena-mamă nici când nu părăseşte, nu năpusteşte pe copilul ei, cum fac adese mame intre — oameni!

Dar asta nobilă virtute de iubire de mamă nici de cât n'atinge inima impetrită a pescarului, carele din parte-şi tot simţul omenesc şi-l jertfeşte — interesului!

Dar îi şi aduce bun folos un monstru ca balena. O balenă lungă de 60' de urme şi grea de 70 de tonne conţine aproape 30 de tonne de slănină, cari dau cam 24 tonne de uleiu de peşte (Untură, Thran). Apoi mai aduce $1^1/_2$ tonnă sau 3360 de punţi de os de peşte. Musteţele balenei, dacă firul cel mai gros dă şeapte punţi de greutate probă, involvá laolaltă valoarea unei tonne intregi.

O tonnă untură de peşte costă de presinte 30 şi 40 de fl. şi preste, o tonnă os de peşte insĕ 1600 pân' la 1800 de fl.

Din aceste date putem deduce folosul pescarului „cu inima impetrită“!

Năile de vênat balene sunt anumit intocmite pentru scopul lor. Unele din ele s'au procopsit astfel intr'o singură călĕtorie de vênat cu câte 75.000 de taleri preţ. Poftim căştig!

De, unde-i munca grea şi mare, e şi căştigul mare.

Men-Agri.

spatele teşghelei) pentru a-i vedera capacitatea farmaceutică a debitantului.

Esenţele de rom, vermouth, ananas, anison, chimeon, basamac, esenţă de ţuică, etc., formează toate un complex necesar reuşitei sale de a invenina pe muncitori şi ţĕrani, cari dau ultima centimă pe un pahar de otravă morală şi materială.

Ştiam că ţuica este o bĕutură care se face şi se consumă aproape exclusiv numai in România.

Eram curioşi sĕ ştim cum se face esenţa de ţuică şi de unde provine această inovaţiune, care transformă mii de vedre de spirt in rachiu de prune?

Profitarăm de ocasiune in una din călĕtoriile noastre prin ţară se ne adresăm la un cârciumar a cărei colecţiune de şi nu era cele mai complecte, sĕ ne treacă sticla cu „Esenţa de Tzouika“ după dulap spre a o examina.

Surprinderea insĕ ne-a fost mare când cetim: „Erste Chemiche Fabrik“ şi pe urmă cu litere mari: „Esenţa de Tzouika“ in Brem.

Am plecat din cârciumă şi pe drum reflectând mereu la fabrica de „Tzouika“ din Brem, ne-am adus aminte că lucrul ar fi posibil, de oare-ce acum vre-o trei sau patru ani, gazetele străine vorbiau foarte mult de o fabrică aproape identică ca cea de mai sus, dar nu de la Brem, ci de la Hamburg.

Această din urmă fabrică, expedia in coloniile francese cognac, rom şi mai cu deosebire vermuthuri cu mărcile de la Marsilia şi de la Cette.

Casele din Francia, intrigate, caută şi descoperă că la Hamburg se infiinţează o usină, care prin ajutorul alcoolului şi a ingredientelor imita produsele lor naturale şi la expedia sub aceeaşi marcă cu singura deosebire că pe lăḑi se găsia imprimat — când pour les négres, când pour les Yanquées.

Nu ştim cu siguranţă dacă pentru unele fabricate această practică comercială are loc şi la noi?

Dar ar fi de dorit ca cei in drept sĕ intervie pentru a pune o piedecă rĕspândirei acestor produse la noi, dacă ele se vor constata ca vătĕmătoare sănĕtăţei.

Au fost perioade, in ţara noastră, când prunele nu s'au făcut, 3—4 ani d'a rĕndul şi cu toate acestea ţuica de prune avea in comerciu un preţ normal, graţie cantităţilor mari de alcool ce se transformă in ţuică prin intrebuinţarea uleiului de Mirban sau alte substanţe imitătoare ale ţuicei.

Nu putem uita, că pe la 1885—1886 şi chiar mai târḑiu, pentru a nu cita de cât un cas, — oraşul Craiova, — depourile de spirt afară şi pe lângă cariere, nu se mai sfĕrşiau: nu era ḑi a calendarului, unde sĕ lipsească de pe rampa gărei 10—40 butoie cu spirt venite din Timişoara sau Seghedin.

Industria ţuicei, care in unele localităţi ale ţĕrei constitue un mijloc de existenţă pentru populaţiunile rurale, suferia enorm fără ca sĕ poată striga la protecţiune.

Se lăsăm acum ceea ce se practică cu ţuica şi se revenim la vinuri.

Cutezanţa fabricanţilor de ingrediente pentru coloratul, conservatul şi ameliorarea vinurilor, a ajuns de a intrece ori-ce limită. Ei abusează in un mod puţin demn de credulitatea comercianţilor şi a viticultorilor, făcêndu-i sĕ creadă că produsele lor meschine, nu numai că sunt vătĕmătoare sănĕtăţei, dar scapă chiar şi cercetărilor chimice.

Progresele artei repeḑi ce a făcut arta falsificărei vinurilor, dacă o putem numí astfel, nu se datoreşte atât unor descoperiri noui pe cât perfecţionării procedeurilor de reclamă şi publicitate.

Ḑilnic ştiinţa chimiei arată cu degetul şi infierează procedeurile intrebuinţate pe ascuns de fabricanţi şi comercianţi şi ei totuşi nu se descuragiază.

Comercianţii români, in imensa lor maioritate, sunt oameni oneşti şi nu au cunoştinţele chimice necesari pentru a face fraude industriale ca acelea cari se pot atribuí străinilor, unde pe lângă fie-care fabrică, au un laboratoriu şi un dosar de reţete cari de cari mai preţioase.

Falsificarea cari li s'ar putea imputa, ar fi poate faptul că pun apă in vin, lucru cu totul inofensiv sănĕtăţei consumatorului.

Rĕul insĕ consistă la noi, că ei sunt ḑilnic impinşi şi incuragiaţi de atâţi şi atâţi voiajori de comerciu, cari exploatând necunoştinţa lor, profită şi-i indeamnă la fel de fel de falsificări in scopul (murdar) de a plasa produsele fabricelor ce represintă.

Cu toată concurenţa mare intre fabricele de acest soiu, totuş produsele lor s'au inmulţit şi foile volante, prospectele cu litere roşii şi pline de atracţiune, distribuite prin sate şi podgorii in timpul culesului, servesc de reclamă pentru scurgerea produselor lor.

Cu modul acesta, falsificarea se generalisează şi prin ele, putem ḑice că chimiştii şarlatani, nu fac de cât atentează la sănĕtatea publicului.

Descoperirea şi incuragiarea de a falsifica cutare sau cutare produs alimentar se datoreşte unei specii de chimişti a căror mixturi nu sunt demne nici de incepĕtorii in farmacie şi rare ori intrec cunoştinţele unui herborist.

Aceştia credem că sunt adevĕraţii şarlatani şi corumpĕtori ai comerciului cinstit şi nu greşim a spune că o mĕsură bună ar fi, de a sechestra produsele puse in comerciu pentru falsificarea vinurilor, fără cari cu greu s'ar putea pune o barieră propagandei detestabile şi oculte ce adesea se face la lumina ḑilei.

(După jurnalul Societăţei Centrale Agricole).

Călindarul sĕptĕmânei.

Ḑilele	Călindarul vechiu.	Călindarul nou.	Soarele	
	Dum. a. 11-a d. Ros,	gl. 2, sft. 11.	res.	ap.
Dum.	21 Apost. Tadeu	2 Absolon	5·15	6·43
Luni	22 Muc. Agatonic	3 Mansuet	5·17	6·41
Marţi	23 Muc. Lup	4 Rosalia	5·18	6·39
Merc.	24 Muc. Eutichie	5 Laurenţiu	5·20	6·37
Joi	25 A M. A. Bartolom.	6 Magnu	5·21	6·34
Vineri	26 Mcii Adrian şi Natal	7 Regina	5·22	6·32
Sâmb.	27 Cuv. Pimen	8 † **N. Mar.**	5·24	6·30

Têrgurile de ţară.

Septemvre.

2. Sibiiu, Silvaşul de sus, Sitaş-Cristur, Zam (Zentelke). 4. Caţa, Cernatul inf., Ilieni, Ungra. 5. Dengheleag, Markód. 6. Lupşa, Szt. Pál. 7. Satulung, Vaidahaza. 8. Cernatu, Dobra, Geaca, Sântă-Măria (Oralja-Boldogfalva), Sarmas (Nagy-Sármás). 9. Elisabetopole, Gârcei (Görcsön), Huedin, Lechinţa, Poiana, (Cttul Sibiiului), Sânmicläuş (Bethlen Szt.-Miklós). 10. Monor, Racoşul inf. 12. Abrud. 13. Şimleu. 14. Breţcu, Hida, Lăpugiul ung., Reteag, Zam (Cttul Hunedoarei). 15. Almaşul-mare, Mediaş, Sec, Szilágy-Nagyfalu (Nuşfalen). 16. Şimleu, Soporul inf. 17. Cic-Sereda, Cluş-Mănăştur. 18. Alba-Iulia, Bachnea, Codlea, Malencrav, Rusu de munte (Maros-Orosfalu). 20. Baia-sprie. 21. Iara inf. 22. Baia de Criş, Borşa, Cal (Káál), M. Ludos, Orĕştie. 23. Baiutin, Grind. 25. Sĕlişte, Szabéd. 26. Bârghiş. 28. Cic-Sân-Domokos, Cohalm, Olpreţ, Trăscău. 29. Arpaşul inf., Geaca, Ilia, Jibot, Jibou, Sălasul de sus. 30. Sepsi-Sângeorgiu.

4. Oradea-mare. 5. Orşova-veche. 8. Chichinda-mare. 16. Timişoara. 27. Dobriţin. 28. Seghedin.

Tragerea de losuri.

La tragerea losurilor **Crucei roşie** intêmplată Sâmbĕta trecută au dobândit **10.000 fl.** câştigul principal seria 6200 numĕru 24.

1000 fl. s. 5687 n. 16.

500 fl. s. 6401 n. 100. s. 2534 n. 1, s. 7589 n. 95.

100 fl. s. 150 n. 49, s. 6035 n. 40, s. 5297 n. 22, s. 4403 n. 96, s. 3489 n. 63, s. 739 n. 50, s. 2405 n. 55, s. 5855 n. 17, s. 2189 n. 91, s. 4393 n. 50, s. 3630 n. 19, s. 239 n. 99.

50 fl. s. 4228 n. 30, s. 3159 n. 64, s. 7267 n. 99, s. 816 n. 16, s. 7162 n. 70, s. 1072 n. 95, s. 6694 n. 78, s. 3998 n. 60, s. 5491 n. 21, s. 3732 n. 69, s. 4344 n. 85, s. 5342 n. 57. s. 2408 n. 10, s. 3363 n. 41, s. 5505 n. 52, s. 6910 n. 48. s. 1978 n. 17 s. 4798 n. 45, s. 4925 n. 65, s. 7766 n. 80, s. 5817 n. 100, s. 6669 n. 57, s. 5203 n. 62, s. 1250 n. 59, s. 1746 n. 65.

Losurile **basilica.** Câştigul principal **100,000 fl.** l'a dobândit seria 7951 numĕru 17.

1000 fl. s. 6802 n. 97.

500 fl. s. 1219 n. 72, s. 4716 n. 18 şi s. 5983 n. 8.

100 fl. s. 3918 n. 62, s. 4701 n. 89, s. 4951 n. 21, s. 5708 n. 64, s. 26 n. 53, s. 3522 n. 23, s. 5782 n. 77, s. 2839 n. 52, s. 6960 n. 55, s. 3635 n. 92, s. 6064 n. 37, s. 6554 n. 83 şi s. 4183 n. 45.

50 fl. s. 6684 n. 91, s. 1494 n. 20, s. 225 n. 63, s. 7859 n. 63, s. 7859 n. 58, s. 7790 n. 42, s. 5203 n. 80, s. 5064 n. 20, s. 2446 n. 27, s. 664 n. 37, s. 5005 n. 79, s. 7262 n. 47, s. 1911 n. 60, s. 3646 n. 01, s. 7315 n. 35, s. 4316 n. 72, s. 4804 n. 31, s. 6262 n. 74, s. 3840 n. 06, s. 1775 n. 01, s. 4666 n. 03, s. 193 n. 03, s. 6895 n. 06, s. 512 n. 71 şi s. 7406 n. 62.

Ghicituri.

1) Strigă barna din sfârloage, că i mai bună iarba 'ncoace? (Harangu=clopotu).

2) Strigă rujeţ din grueţ, de găini se-l apere, că de câni frică nu are? (Rîma).

3) Am o vacă mare, c'o ţîţă 'n spinare, ş'o mulg cu scara, ş'o 'mpart cu ţeara? (Moara).

4) Doue lemne codolemne ş'un braţ de surcele (Scara).

5) Intre doi munţi, crunţi, o lebădă albă? (Untura 'n pod).

6) Ce-i pe aici la vale, tot căldări cu gura 'n vale? (Muşinoaiele).

Posta redacţiunii.

Domnului S. Jiv. in Bocşa-montană: Îţi poţi procura, credem, de a dreptul de la libraria Socec din Bucureşti; preţul nu ne este cunoscut incă.

Domnului J. Dr. in Sătmar: In câtva ai avé dreptate; insĕ ne mirăm că totuş eşti incă aşa optimist. La carta inchisă vei primí respuns.

Domnului I. P. in Doclin: N'avem incă ştire, că artic. de lege XII din 1894 despre poliţia campestră ar fi apărut deja şi in limba română. Guvernul este datoriu se o facă; insĕ ediţiunile române de legi ingrigite de guvern au fost pân acum ingrozitoare, curată batjocură a limbei.

Domnului I. in Şuştra: Astfel de uricioase fapte de nebuni nu se publică, ci simplu se pedepsesc de poliţia locului.

Domnului J. in Satul-nou: Am primit; se va revedé pentru proxima ocasiune.

Têrgul de producte.

In piaţele din ţările esterne comerciul este mai vivace, preţurile sunt staţionare.

In piaţa din Bpesta comunicaţiunea şi comerciul e aproape ca in săptămâna trecută. Speciele de grâne principale se căutau. Ele variază in preţuri.

Grâu curat s'a adus puţin la têrg, nici era prea căutat. In săptămâna aceasta morile au favorisat puţin grâul de provenienţă indigenă, grâul străin nu prea era. Circulaţiunea săptămânei se urcă la 150,000 măj metrice.

Ovesul. A fost mai puţin căutat. S'au vêndut vr'o 7 mii de măji metrice şi se plătea, amĕsurat cualităţii, cu 5 fl. 90 cr. — 5 fl. 96 cr. per m. m.

Cucuruzul, s'a susţinut in preţ, in fine s'au vêndut cu 4 fl 95 cr.—5 fl 28 cr. Cucuruzul nou in Steinbruch lângă Bpesta se cumperă dacă este uscat cu 4 fl 99—5 fl 68 cruceri.

Grâul este fluctucant. Preţurile variau cu 6 fl 50—6 fl 91 cr.

Sĕcara incă sau căutat, cumpĕrătorii erau puţin reservaţi; din afară n'au sosit multe comande. Cu totul a fost o circulaţiune de 6000 măji metrice, iară preţul se stăbili in fine cu 5 fl. 18 cr. — 5 fl. 20 cr.

Sĕcara de primăvară se da cu 4 fl. 60 cr. — 4 fl, 70 cr. in fine insĕ remase cu 4 fl. 72 cr. — 4 fl. 80 cr.

Orzul de nutreţ şi de fabrici a remas staţionar cel ungar cu 5 fl. 20 cr. — 5 fl. 50 cr. cel din esterne nu era mai scump şi se lua in fine cu — 5 fl. 80 cr. cu vamă cu tot.

Păstăioase. Nu se prea căutau din afară; preţurile erau: Păsula puţin căutată măre albă 5 fl. 50 cr. rotundă 6 fl. 25 cr. sură 5 fl. 25 cr. pistriţă 4 fl. 50 cr. pitică 7 fl. cr. Mazere 8 fl. 25 cr. — 9 fl. 25 ungară despoiată 16 fl. 10 cr. Linte, slab căutată, soiul mai slab 9 fl. mai bun şi despoiat, amĕsurat soiului şi mărimei până la 20 fl. Mac sur 28 fl. vênet 32 fl. Chimin, din ţară nu este, cel ollandez 38 fl. (Toate se pricepe, per 100 kilogramuri).

Sĕmênţuri. Sĕmênţă de trifoiu 70—72 fl. de luţernă 64—68 fl. măzĕriche 8 fl. 25 cr.— 8 fl. 75 cr. mohor 8 fl. 00 cr. — 8 fl. 50 (tot per 100 Kilogr.), de In 11 fl. 00 cr. — 12 fl. 50 cr.

Gogoaşe 10 fl 50— 12 fl 75.

Victualii. Preţurile preste tot scad incă la cei mai mulţi articoli. Gâsce 3—4 fl. Găine 80 cr. — 90 cr. — 1 fl. 20 cr. Coponi 1 fl. 80 cr. şi 2 fl. 60 cr. Ciurcan 3 fl. 50 cr. = 5 fl. — cr. Reţe 1 fl. — cr. -- 1 fl. 30 cr. Pui 1 fl. 20 cr. — 1 fl. 50 cr. per păreche en gros.

Oauĕ, 50 până 52 dărabe 1 fl.

Cartofi (crumpiri, baraboi, mere de pămênt) au căḑut cu 60 cr. la maja metrică: s'au vêndut galbini cu 2 fl. 00 cr. rosa nuoi 1 fl 60 cr. ca covrigii 2 fl 50 de fabrică 1 fl. 00 cr.

Prune sêrbeşti 8 fl. 30— 19 fl 20 cr. bosniace 9 fl. 37 cr. — 22 fl. 30 cr. — Lictar, 12 fl. 94 cr. — 14 fl. 50 cr. — Mierea destilată cu 33 fl. — Ceara, notează 153 fl.

Ceapa in cuantităţi mari a remas cu a 4 fl. 80 — Aiul 37 fl (per 100 Kilogr.)

Lâna. Têrgul a fost bine cercetat, comunicaţiunea mai viuă ca in săptĕmână trecută. Lână de vară brută 91 fl. vênĕtă mai slabă 89 fl. mai bună 114 fl. defectuoasă 75 fl.

Carnea de viţel. Têrgul bun. Tendenţa tare. Viţei vii 36 cr — 42 cr. tăiaţi 38 cr. — 52 cr. per Kilog. nesocotită darea de consum. — Mieii se ţin 5 fl 48 cr. — 7 fl 40 cr. părechia.

Porcii 44—52 cr. de chilă.

Unsoare de porc 52 fl. 50 cr. Clisă (slanină, lard) 44 fl. — 48 fl 56 cr. amĕsurat cualităţii.

Pieibrute. In sĕptĕmâna trecută s'au vêndut mai cu seamă piei de oaie, anume 6000 dărabe sêrbeşti cu 97 fl. — 2000 ardeleneşti cu 64 fl. şi 2600 macedonene cu 105 fl. per 100 kilograme.

Tariful zonelor

pentru căile ferate de stat reg. ung.

Valid din 1 August 1891

ntre Timişoara si următórele staţiuni.

Preţurile comunicaţiunii-vecine:

Pentru trenurile Personal = Omnibus sĕu mestecate

Zona	I clasa	II clasa	III clasa
1	—.30 cr.	—.15 cr.	—.10 cr.
2	—.40 cr.	—.22 cr.	—.15 cr.

Staţiunile comunicaţiunii-vecine

	Zona		Zona
Beregseu	2	Szakálháza	1
Merczyfalva	2	Siag	1
Recasiu	2	Sant-András	1
Remetea	1	Jebel	2

Tariful de zone general

	Trenuri pers. omnib. sĕu mest.			Trenuri accelerate		
Zona	I clasa	II clasa	III clasa	I clasa	II clasa	III clasa
1	50	40	25	60	50	30
2	1.00	80	50	1.20	1.00	60
3	1.50	1.20	75	1.80	1.50	90
4	2.00	1.60	1.00	2.40	2.00	1.20
5	2.50	2.00	1.25	3.00	2.50	1.50
6	3.00	2.40	1.50	3.60	3.00	1.80
7	3.50	2.80	1.75	4.20	3.50	2.10
8	4.00	3.20	2.00	4.80	4.00	2.40
9	4.50	3.60	2.25	5.40	4.50	2.70
10	5.00	4.00	2.50	6.00	5.00	3.00
11	5.50	4.40	2.75	6.60	5.20	3.30
12	6.00	4.80	3.00	7.20	6.00	3.60
13	7.00	5.30	3.50	8.40	6.50	4.20
14	8 00	5.80	4.00	9.60	7.00	4.80

Consemnarea statiunilor

si a numerilor zonelor de cari se ţin acele staţiuni in comunicaţiunea cu Timişióra:

	Zona		Zona		Zona
Abony	13	Kis-Kŏrŏs	13	Puszta-Tenyŏ	12
Alcsi	13	K. K. Dorozsma	8	Radna-Lippa	6
Algyŏ	8	Kistelek	9	Rakasdia	8
Anina	11	Kis-Szálás	12	Rácz-Szt-Péter	8
Arad	4	Kigyos	6	Remetea	1
Baja	13	Konop	7	Rekás	1
Bajmok	12	Cornea	9	Rom.-Bocşan	5
Bács Almás	12	Cŏrpa	7	Rŏszke	8
Baziasiu	8	Kŏtegyán	10	Sarkad	10
Beregseu	1	Krassova	10	Siag	1
Berzava	8	Kruşovacz	10	Sámson	10
Bichisiu	9	Curticiu	5	Sárafalva	7
Bêkesfŏldvár	8	K. Kun-Szálás	12	Soborsin	9
Bel.-Chiseteu	3	Kutvŏlgy	10	Szabadka	10
Birda	3	Lesz	12	Sofronya	4
Bikity-Borsod	12	Lizzava	10	Szajol	13
Branyitzka	12	Lŏkŏsháza	6	Szakálháza	1
Ciaba	8	Logosiu	3	Salonta	11
Csantavér	11	Maidau	9	Szarvas	12
Cs. Keresztur	13	Maros-Ilia	12	Szatymaz	8
Cséffa	12	Mehadia	11	Szeged	7
Csikeria	11	Merczyfalva	1	Szent-Audrás	1
Ciongrad	12	Mezŏberény	9	Szent-Hubert	3
Csorvás	9	Mezŏ-Keresztes	13	Szolnok	13
Detta	2	Mezŏ-Tur	11	Szŏregh	7
Deva	13	Militics	13	Stam. Moravicza	3
Fegyvernek	13	Mokrin	11	Tavankut	11
Biseric'a-alba	7	Moritzfŏld-Soşdia	4	T.-Szlatina	8
Félegyháza	11	Nagy-Kikinda	4	Teregova	9
F.-Vásárhely	13	Nagy-Kŏrŏs	13	Topolya	19
Gataia	3	Nagy-Szt-Miklos	7	Topletz	12
Gavoşdia	5	Nagy-Várad	13	Topolovetz	2
Gerendás	8	Német-Bocsán	5	Totvárad	6
Gertenyes	4	Német-Ság	2	T.-Szt.-Miklos	11
Gurasada	12	Nyársapót	13	Uj-Arad	2
Glogovatiu	4	Oravitia	9	Vadkert-Tuzlar	13
Gyertyámos	1	Orczyfalva	1	Valkány	7
Gyoma	10	Orosháza	10	Valizzora	5
Gyerok	5	Oroszlámos	6	Varjas	1
Gyula	9	Orsiova	12	Váradpüspŏki	4
Halas	12	O.-Bessenyŏ	6	Várad Velentie	13
H. Feketehegy	13	Ŏrmenyes	8	Verbász-Kula	13
Baile Erculane	11	Osi	12	Verciorova	13
Horgos	9	Palics	10	Versecz	12
H.-M.-Vásárhely	9	Paulis	6	Vinga	3
Jablonicza	10	Perjámos	8	Vojtek	9
Iassenova	6	Piski	13	Zsaguzsen	5
Iám	7	Podporány	5	Zám	12
Caransebes	6	Porta Orientalis	9	Zombor	12
Cavaran Sacul	5	Puszta Bánrêve	12	Zsebely	3
Kecskemét	12	Puszta-Páka	12	Zsidovin	5
Kelebia	11	Puszta-Peteri	10	Zsombolya	3
Kétegyháza	6	Puszta-Poo	12		

Toate celelalte staţiuni se ţin de zon'a 14.

Preţurile bucatelor din piaţa Timişoarei.

De la 5 Septemvre 1894.

După notările societăţii „Lloyd“ din Timişoara.

Grâu, greutatea cualit. 78 chilog. per 100 chilog.	5.65—5.70
„ „ „ 79 „ „ 100 „	5.75—5.80
Sĕcară „ „ „ „ „ 100 „	4.75—4.80
Orz „ „ „ „ „ 100 „	5.20—5.25
Ovĕs, venturat per 100 chilogr.	5.35—5.40
Cucuruz, nou „ 100 „	5.75—5.80
Rapiţă, „ 100 „	9.40—9.50

Bursa de bucate din Budapesta.

De la 6 Septemvre 1894.

Grâu de primavară	fl. 6.88	—
„ „ toamnă	fl. 6.39	—
Ovĕs de toamnă	fl. 5.98	—
„ de primavară	fl. 6.19	—
Cucuruz per Mai—Iuni	fl. 5.78	—
„ „ Iul.—Aug.	fl. 5 82	—
Rapiţă	fl. 9.90	—

Bursa de Budapesta din 5 Septemvre 1894.

Datoria de stat:

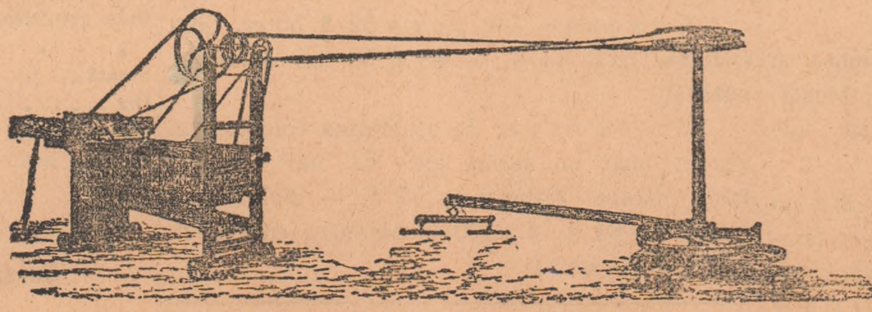
Renta de aur ung. 100, 500, 1000	4%	118.60
„ „ „ „ 10.000	4%	—.—
„ „ „ „ pr. 31 Mart.		118.30
„ „ coroane ung.	4%	95.40
„ „ „ „ pr. 20 Mart.	4%	95.10
Obl. căilor fer. orient. 1876	5%	124.—
„ „ „ de stat, 1889, aur., ...	4½	127.50
„ „ „ „ „ „ arg.	4½	103.—
Obl. cu premii ung., 100.		153.50
„ „ „ „ 50, ...		153.50
Obl. de desdaun. regal., am., ung., . . .	4½%	101.—
„ „ „ „ croate	4½%	102.—
Bonuri rur. ung.	4%	96.—
„ „ croate	4%	99.—
Obl. regul. Tisei (Seghedin)	4%	145.50
„ hipot. croate, 100., ...	5%	—.—
Asemnatele cas. de stat. 6 luni, 100, ...		—.—
Datoria de stat com.. hărtia, Mai-Nov. . . .	$4^{2}/_{10}$	98.50
„ „ „ „ „ Febr.-Aug. . .	$4^{2}/_{10}$%	98.50
„ „ „ „ arg. Jan.-Jul. . . .	$4^{2}/_{10}$%	98.50
„ „ „ „ „ Apr.-Oct. . . .	$4^{2}/_{10}$%	98.50
Renta de aur austr.	4%	119.75
Datoria de stat austr. 1854. 250, ...	4%	150.—
„ „ „ „ 1860, 500	5%	147.—
„ „ „ „ 1860, 100	5%	159.50
„ „ „ „ 1864, 100		198.—
„ „ „ „ 1864, 50		198.—
Obl. oraş. Budapesta 1890	4½%	101.50
Obl. c. fr. bulg.	6%	119.—
„ cu prem. sêrb. 100 fr.	3%	38.—
„ „ „ „ „ „ (stamp. austr.) . .	3%	39.—
„ soc. p. reg. Temeş-Bega	5%	105.—

Scrisuri fonciare.

„Albina“, inst. de econ. 5%	102.50
Banca civ. de credit Arad 5% 40 ani	100.—
„ „ „ „ „ 5%	101.—
„ „ „ „ „ 5½%	101.—
„ de credit ardeleană 5%	100.—
„ „ „ „ $4^{1}/_{10}$% 40 ani	99.—
„ „ „ „ $4^{1}/_{10}$% 50 ani	98.50
„ credit fonc. din Sibiiu 5%	102.50
„ „ „ „ „ 5½%	—.—
„ „ „ „ „ 6%	—.—
„ „ „ „ „ 4½%	100.50
„ gen. din Sibiiu 110 5% 31.3 ani	—.—
„ „ „ 106 5% 40 ani	—.—
„ „ „ „ III. emis. 5%	102.50
„ „ „ „ IV. emis. 4½%	100.50
„ I. de credit din Timişoara 5%	102.—
„ I. „ „ „ „ 4½%	99.50
Imprumut. bancii ung. hipotec. 4%	128.—

Lista prețurilor franco.

Garanța
cea mai deplină.

Lista prețurilor franco.

Garanța
cea mai deplină.

E. GRÜNBAUM, Timisioara

suburbiul Iosefin, strada Hunyadi, vis-à-vis de casa comunala

are onoare a recomânda, garantând pentru construcțiunea cea mai bună și pentru lucrarea cea mai perfectă, onor. public agronom firma sa care vinde

Locomobile si masine de vapor de imblatit

din probatele fabrice ale domnilor

Clayton & Schuttleworth, pre cum si de la Marschall Sons & Comp.

cu prețurile originale.

Mai departe recomândă bogatul sĕu deposit de

masine de trierat si masine cu cuie de imblatit

numai fabricate **originale** (imitațiuni mici) de Clayton & Schuttleworth, Hofherr & Schranz, Epple, Maiffarth, Krompach etc. sub deplină garanță, cu prețurile cele mai ieftine și cu modalitățile de plătire cele mai comode.

Aici se mai pot procura prompt și ieftin

părți d'ale mașinelor in reservă,

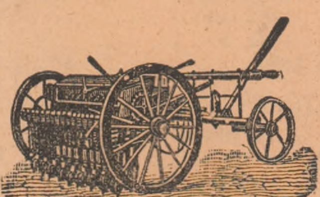
roate de locomobile, udătoare, curele, faurie de câmp, foi de faur, oleu de mașine, țevi de căzan etc.

Afară de aceea se mai găsesc toate celelalte articole de seson, pre cum:

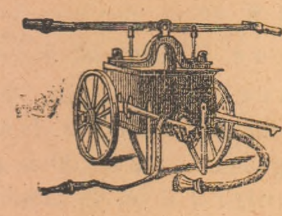
mașine de cosit, greble de fên, trieretoare, mori curățitoare,

apoi:

unelte pentru cultura pămêntului, mașine de sĕmênat in deposít.

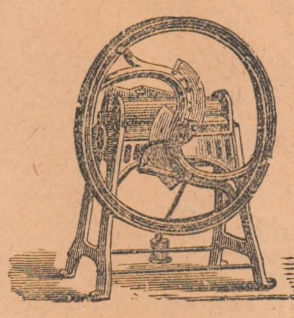

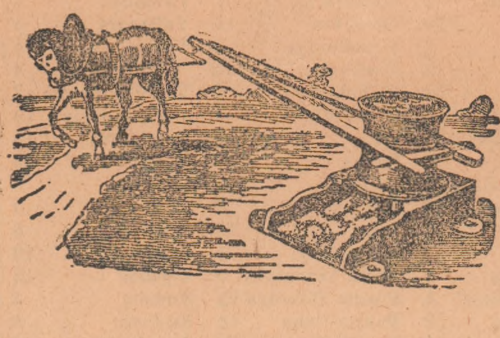
Are atelier bine renduit pentru reparaturi.

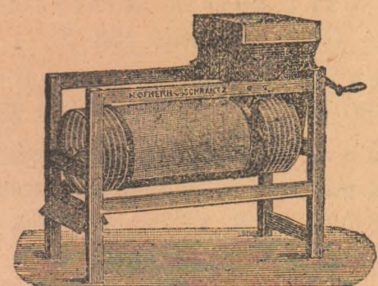

Lucru solid și ieftin.

7—8

S'a tipărit in „Institutul tipografic, societate pe acțiuni" in Timișoara.